

ЦАНА 50 Н. ФЭН. — PREIS 50 Pf.

ERSCHEINT VIERTELJÄHRLICH 3 MAL MINDESTENS

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND”

№ 13-14 (613-614)

Сінегань, 1963

ГОД ВЫДАНЬЯ 17

Вясёлых Каляд і шчасльвага Новаі Году!

БОЖАЙ МІЛАСЬЦЯЙ

**Свяшчэнны Сабор Япіскатаў Беларускае Аўтакефальнае
Праваслаўнае Царквы на Чужыне**

да ўсячэснага духавенства, прэпадобнага манаства і усіх бағалюбных вернікаў нашых на
чужыне и на бацькаўшчыне прабываючых

КАЛЯДНАЕ ПАСЛАНЬНЕ

Улюблекая Дзеці Нашыя!

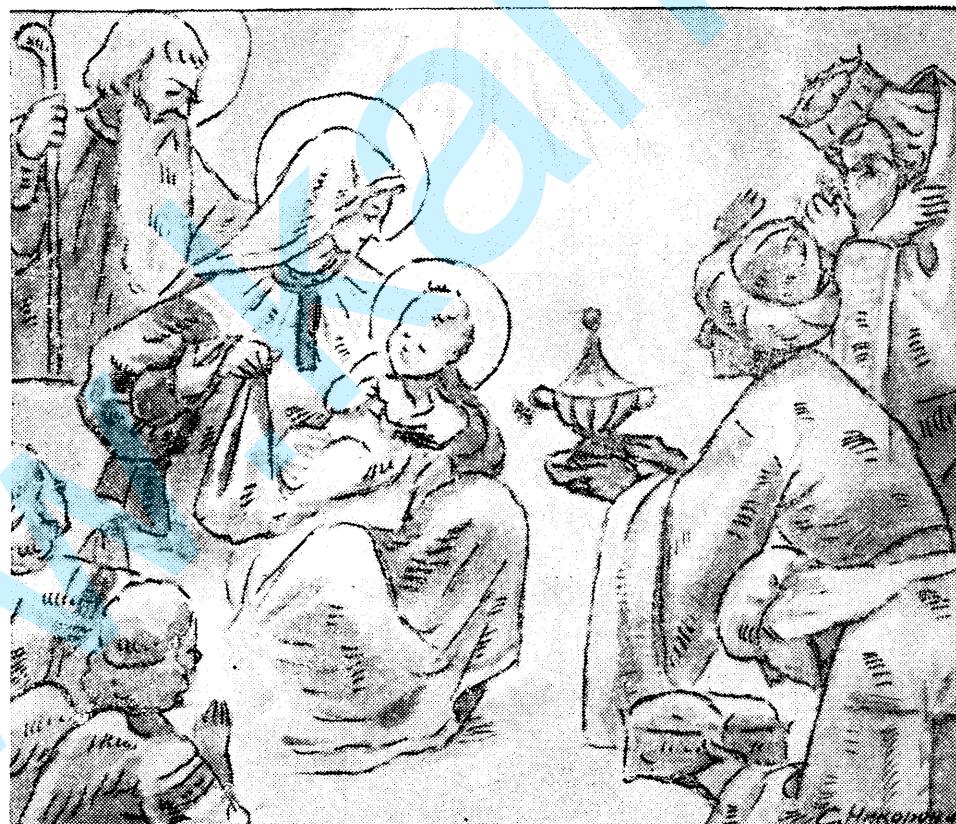
«Бог паслаў Сына Свайго, Каторы
НАРАДЗІУСЯ ад Дзеўзы» (Гал. 4, 4).

Хрыстос нараджаеца — Яго слаўце! Сколькі людзей славіла ўславіць Хрыста кожны год у дзень РАСТВА Яго! Гэты дзень натхнёне ўсіх нарадзіўся ад Дзеўзы. Вось так наші пабожны народ ясна выказваў мудрасць усаго свайго жыцця, паказваў, што толькі ў Ім, Хрысці, съяўтло ѹ мэта нашага існавання, а без Яго — цемра, безнадзеянасць, галечка, загібел.

І гэтую цемру ў галечку перажываша юціпер нашыя суродзічы дома пад уладаю тых, што адыйшли ад Хрыста, што як Ірад пераследукоў Яго. Але дарма, бо: «Съяўтло ў цемры съвеціць, і цемра не агарнула яго» (10, 1, 5). Ня глядзячы на ўсе пераследы бязбожнікаў, наші пабожны народ дома, і на катаргах, высылках і выгнаніях радасна славіць РАСТВО ХРЫСТОВАЕ. ГА, і з надыходзячым НОВЫМ ГО-

Бо толькі Ён наші ратунак і збаўленіе! Для гэтага Ён і з Неба зышоў, ад Дзеўзы ў Віфлееме нарадзіўся! Няхай-жа вашаю Верою ў Любоў да Яго народзіцца Ён ў сэрцах нашых, якія стануцца ясьлямі для Яго. И Ён будзе вашым съятлом і шчасльцем на векі. Тады прыйдзе ў адраджэнне наша люба ў церпячае Маці-Беларусі. Сілаю Й Ласкаю Яго, Спаса нашага, яна народзіцца да новага, вольнага ѹ шчасльвага жыцця, бо ѹ дзяга Хрыстос Нарадзіўся!

Такія Нашыя перакананій пажаданінамі намініцца ўсімі Боскага Дзіцяцікі. І з гэтага Верою, Любоўю Й Надзеяй на Нованараджанага Господа Бога Й Спаса нашага Ісуса Хрыста вітаем вас, усячэнныя Айцы, і любия Браты Й Сёстры зь вілікім і радасным Съяўтам РАСТВА ХРЫСТОВАЕ. ГА, і з надыходзячым НОВЫМ ГО-

Як многавяковы досьлед гісторыі, так і голас нашага сэрца гаворыць нам аб tym, што толькі Ён наша нарадзея, сіла ѹ збаўленіне. «Я хлеб жывы, што зышоў з Неба. Хто есьць хлеб гэтых, жыць будзе вечна» (10, 6, 51), бо: «Я Шлях, Праўда і Жыццё» (10, 14, 6). Запраўды, зъяўляючыя пакаленіні, падаючы валарады зямных, зъяўляючыя цэльна народы, а толькі Ён валарадарна ўзвышаны над съветам прабываючых навакі, і Валарадства Яго непарушнае, і Сіла непаборная!

Без Яго ўся людзкая гісторыя бясплодная пустыня, шраг падзеяў базону, сувязі ѹ мэты. А з Ім цудоўнае ѹ гарманічнае зьдзейсненне Адкрыцця Божых, поўнае мудрасці ѹ любові выпаўненне пляна Яго. Уся старадаўная гісторыя — гэта падрыхтоўка чалавецтва да Прыходу Яго, а ўся новая гісторыя гэта тое, што Ён сказаў: «Я съяўтло съвету» (10, 8, 12). Так, толькі ѿ Ім мэта нашага жыцця, нашая чысціна ѹ съявіцца, наша супакой і нашае шчасце.

Нікто так глубока не перажываша туті за супаком, свабодай ѹ шчасльцем, як наші церпачы Беларускі Народ. Тому асабліва ён радасна славіць Боское Дзіцяцікі, натхнёна съпявав разам з Ангеламі: «Слава на вышыні Богу, і на зямлі мір людзям добрае волі» (Лк. 2, 14). Зь якою радасцю многія з нас, высока падняўшы Зорку Віфлеемскую, хадзілі з хаты ѹ хату, славячы Народжанага Хрыста, Спаса нашага! Асабліва чыстыя дзіцячыя сэрцы былі тады бліскучымі сузор'ем навакол Зоркі Боскага Дзіцяцікі! А мілёны старэйшых, радуючыся з саюх дзетак, падобна Віфлеемскім пастынам і тром каралём, таксама пабожна скілялі свае голавы пепрад ясьлямі Хрыста, і прынослі Яму ѹ дар золата Веры, ладан Любові, і смірну-Надзею на жыццё вечнае. А толькі Яго ёсьць Улада й Дзяржава!

натхнёна пле хвалу Яму! Амаль усе ДАМ. Пасылаем вам Нашае Архіпасьця сем'і, пакідаючы за сталамі тирское багаславенства, і ўсклікаем: месцы для сваіх адсутных родных у Святыя Вечар, на пачаснае месца за- прашаючы Яго, Народжанага Хрыста! Слаўце! Яго ѹ Прачыстую Дзеўзу Марыю сладчайце!

Ласка, Mір і Багаславенства Госпа- да, для нас Народжанага, Айца Буду- чага Веку, Князя Міру-Супакою, Пра- вадыра жыцця нашага Ісуса Хрыста

нхай будзе з усімі вами. АМІНЬ.

Сімірэнны Архіяпіскап СЯРГЕЙ
Глава Свяшчэннага Сабору
Япіскатаў Беларускае Аўтаке-
фальнае Праваслаўнае Царквы

Сімірэнны Архіяпіскап ВАСІЛЬ
Сакратар Свяшчэннага Сабору
Япіскатаў БАПЦ на Чужыне.

Дана Году Божага 1963
месяца сінегані

Аўстралія—Амерыка

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНО- ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUŠCZYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkausčyna“ („Das Vaterland“)

(8) München 19. Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verlag, G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14.

Цена аднаго нумару: Нямеччына ѹ іншыя ўсходнія краіны — 50 фон; ЗША й Канада — 30 сант.; Ангельшчына — 1,5 шил.; Аўстралия — 2 шыл. Перасылка лётніцкай поштай ѿ ЗША й Канаду каштует падвойна, у Аўстралию ѹ краіны Паўднёвой Амерыкі — патройна. Падвойныя нумары каштуюць падвойна.

Банковое ко́нто: Zeitung „Bačkausčyna“,

Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“

КАЛЯДНАЕ ПАСЛАНЬНЕ

Яго Эксцэленцыі Часлава Сіповіча —
Апостальскага Візытатара
для Беларусаў-каталікоў

Дарагія браты у Хрысціце!

Мы помнім калі ѿ ціхіх каляндны вечар рупілівамаці прыгатавіяла посную куцыю і мы яе пыталі:

— Мама, чаму так шмат сіння гатуеш?

— Сіння Каляды, сінку, сінья Хрысціс нарадзіўся...

І мы верылі славам маці і мы пасыцілі цярпілівама аж пакуль не загарацца на небе зоры, каб тады сесыці за стол, пакрыты сенам і белым з кужалю абрусам. Стагодзізь дзеляніцца нас ад нараджэння Хрыста, але там, дзе адбываецца сімейны абраад куцыці, дзе чутны царквойны звон і сылевы, мы верым, што Хрыстос родзіцца сіння... Прасторы й мілі дзеляніцца Беларусь ад ізразльскага гораду Бэтлеему, а нам здаецца, што гэты сладкы Давіда горад дзесыці ѿ нашай ваколіцы, ля нашай дубровы...

У калядках, у глыбокіх дагматычных зъвестам царквойных песьнях чутно рэха анёлаў і іхняя «Слава на вышыніх Богу, а на зямлі супакой людзім добраі волі».

Мы моцна зжыліся з гэтым вялікім съяўтам нараджэння Хрыста, у Літургіі, на нашай народнай абраадніцці, у нашай глыбокай веры ляжыцца карэніны хрысціянскага адчуваўнія і перажывання Каляд. Але прыгледзімася крху бліжэй да зъместу сіння-нішнія съяўт.

Сын Божы, які стаўся чалавекам і нарадзіўся ѿ Бэтлееме, прыняў людзкую натуру, накштым какам: уцелавіўся, і гэта таму, каб вырвачь чалавека зь ярма грэху, каб зрабіць яго сыном Божым. Тому апостол Пётр пісаў у сваім пасланні:

«Але вы — выбраныя род, царскае съяўтарства, народ съяўты, людзі наўтыя, каб авбяшчаны цноты паклікаўшага вас зь цемры ѿ цудоўнае съяўтло яго; некалі не народ, а цяпер народ Божы». Іпасл. II, 9—10.

О, каб мы маглі сіцяміць, як вялікай годнасці чалавека!

Няхай нам дапаможа гэта зразумець наступны расказ.

ПРЫВІТАНІ
ПРЕЗЫДЕНТА МІКОЛА ВАБРАМЧЫКА

З нагоды Каляндных Святаў і Новага Году сардочна вітаю ўсіх сваіх дзялагі

суроўкамі ўважаючы апостолам словамі:

«...бо цяпер нарадзіўся вам у мястечку Давідавым Збагуці, каторы ёсьць Хрыстос Госпад і вось вам знак: зімскія сінія куцыці ў яслях!..» (Лука, 11, 11-12).

Прыгожа съяўваецца ѿ аднай з каляндных песьняў:

Вечны — родзіцца нам сіння! Спадае съяўтву — бяздомні! Нескачаны — нам падобны! Узгаджаны — акрыты славай! Валадар вякій — сіміротны!

(Заканчэнне на 2-ой бач.)

Партыйнае самадурства

Часамі кампартыі Літвы «Камуніст» засяцьці справаздачу пра ўсесаюзную каардынацыйную нараду ў пытанні развівіцца нацыянальных дачыненій. Гэта нарада адбылася ў Фрунзе, у Кіргізіі — у той краіне, дзе сваі нацыянальныя палітыкі Маскава давяла да таго, што Кіргізы сталіся мяншай на сваіх уласнай бацькаўшчыне. Гэту нараду ня можна называць інакі, як змовай партыйнай бюрократіі КПСС супраць нацыянальных правоў народаў Савецкага Саюзу.

На нараду былі запрошаны адказныя працоўнікі аддзелу ідэялігічнай работы ЦК саюзных рэспублік, партыйных філіёў, гісторыкі, эканамісты, мовазнаўцы. Было прачытана 80 дакладаў. У справаздачы аб нацыянальной палітыцы ЦК КПСС сказана, што на новым этапе раззвіцця савецкіх нацыяў створыцца іхная поўная еднасць — эканамічная, палітычная, культурная, маральна-духовая, і у поўным разуменіі, навет моўная, бо побач роднай мовы нацыі маюць шырэй карыстацца расейскай мовай.

У праце будаўніцтва камунізму, — гаворыцца далей у справаздачы, — паволі будзе складацца таксама супольны быт усіх нацыяў. У справаздачы выказаўца жаў, што ёсьць яшчэ людзі, съведамасць якіх «заражаная буржузнай ідэалігіяй», і таму яны на хоцу зразумець «аб'ектыўна гістарычную неабходнасць прагрэснайнай працэсу» ў раззвіцці людства, гэта значыць — працэсу збліжэння нацыяў у пыяд будаўніцтва камунізму. З перамогай камунізму ў цэлым съвеце ўсе нацыі павінны зблізіцца ў адно грамадзтва, дзе на будзе ні клясаў, ні нацыяў. Так чытаем у справаздачы аб нарадзе.

Пытаныне, які нацыяналізм больш перашкаджае збліжэнню нацыяў — «масовы», ці вялікадзяржавны, аўтар справаздачы намагаецца абмінісці, кажучы, што гэта абстрактная пастаноўка пытання. Маўляў, треба змагацца з кожным канкрэтным выпадкам нацыяналізму. За гэтай «гнуткай» формуляй, ЦК партыі хоча скавацца сваі шавіністичныя вялікадзяржавныя палітыкі, бо кожнаму ясна, што якраз гэтая палітыка сяньня зьяўляеца галоўнай небяспекай для нацыянальных інтаресаў народаў Савецкага Саюзу.

Нарада вызначыла канкрэтныя шляхі для збліжэння падсавецкіх нацыяў, а менавіта «ў раззвіцці і ўзаемадзеяніі нацыянальных мовай». Пад гэтай фразай кіраўніцтва КПСС замаскуювае свае пляны далейшай русыфікацыі народаў Савецкага Саюзу.

Характэрна, што сваі вялікадзяржавныя шавінізмы кіраўніцтва КПСС намагаецца прыкрыць камунізмам. Але ягоныя аргументы банкрутуюць, калі звернемся да фактаў. Калі злыці нацыяў, гэта значыць іхнай ліквідацыі, ёсьць аб'ектыўным законам камунізму, дыкуючыя пытанье, чаму гэта ліквідацыя мае адбывацца толькі ў межах Савецкага Саюзу? Чому гэта пытанье не ставіцца ў дачыненні да іншых камуністичных дзяржаваў, як Польшча, Румынія, Вугоршчына, Чехаславаччына, Баўгарыя? Яны не паказваюць ахвоты зъявіцца ні паміж сабой, ні з Расеяй, і на хоцу заводзіць у сбе гэтак званую «другую родную мову». Наадварот. Яны намагаюцца зদабыць незалежнасць ад Савецкага Саюзу і замацаваць сваю нацыянальную й культурную самабытнасць. А камуністыя гэтых кра-

ў суботу 30 лістапада ў Нью-Ёрку засяцьці з'ясці, што нацыяў, якія паказваюць ахвоту зъявіцца ні паміж сабой, ні з Расеяй, і на хоцу заводзіць у сбе гэтак званую «другую родную мову». Наадварот. Яны намагаюцца зদабыць незалежнасць ад Савецкага Саюзу і замацаваць сваю нацыянальную й культурную самабытнасць. А камуністыя гэтых кра-

ў суботу 30 лістапада ў Нью-Ёрку засяцьці з'ясці, што нацыяў, якія паказваюць ахвоту зъявіцца ні паміж сабой, ні з Расеяй, і на хоцу заводзіць у сбе гэтак званую «другую родную мову». Наадварот. Яны намагаюцца зদабыць незалежнасць ад Савецкага Саюзу і замацаваць сваю нацыянальную й культурную самабытнасць. А камуністыя гэтых кра-

Каляднае Пасланьне

(Заканчэнне з 1-ай бач.)

Як мы толькі-што чыталі ў нашым расказе: лясыкі быў шчасливы, што нечакана зъявіўся да яго князь і вітаў яго шчыра, радасна, ахвярана.

А як-ха мы ды ўвесе съвет вітаем наонароджанага Хрыста?

Нажаль, для некаторых Хрыстос — гэта яшчэ лягенды, міт. Для веруючых хрысціян — Ен ёсьць Сын Божы, Збаўца Святу, наймудроішы яго настаўнік і наилепшы дабрадзей,

Скаламуцаны сучасны съвет шукае з дні на дзень супакою і на хоча бачыць, што супак той пльве адтуль, дзе ціхім блескам съвеціць бэтлеемская зорка, дзе гармонія анельскіх съневаў цешыць душы беднякоў-пастушкоў. Мы разам з апостолам Паўлам адновім нашу веру ў Хрыста, бо «Ен ёсьць абрэз Бога нябачнага, першародны ўсякага стварэння, бо Ім створана ўсё, што на избесах і што на зямлі, бачнае і нябачнае: ці то пасады, ці дзяржавы, ці начальства ці юлады, — ўсё Ім і для Яго створана,

Христос — Князь запраўданага супакою (Із. IX, 6) пераможа!

Жыве Христос — Жыве Беларусь!

† Ч. Сішовіч

Тытулярны біскуп Марыямітанскі Візітатар Беларусаў-каталікоў на чужынне.

БАЦЬКАЎШЧЫНА

1963 год на Беларусі

На Беларусь ідзе, Год Новы, на змену ідзе Старому Году, ідзе і звоніш у ваковы, Як той стары з пачатку роду.

Я. Купала

Гэтыя радкі зь вершу Купалы, напісанага больш за чатыры дзесяцігоддзі тому, можна паставіць як «мотт» для нашага аглядзяна ў Беларусі ў 1963 годзе. Во, запраўды, мінулы год на прынёс для нашага народа нічога пацяшальнага. Савецкая таталітарная сыстэма, якія глядзячы на некаторыя хістаніны, у мінульым годзе імкнулася захавацца і навет умацаваць свой абсалютны кантроль над падпрадкаўнамі ўсіх народаў. У галіне ідэялігічнай, унітрапалітычнай, прававой, у галіне культуры ў эканомікі народаў Савецкага Саюзу не адчулі нікай падэгкі. Усё гэта, у агульным, дзягчыць і нашай бацькаўшчынны, хоць на Беларусь падзеі ў мінульым годзе мелі ёсць асаблівасці. Пастараемся прыгадаці і праанализаваць іх падпраўку — у розных галінах жыцця.

ПАЛАДЖЭНЫЕ

У дзяржаўна-палітычным дачыненіі мінулагодні падзеі на Беларусі былі рознымі ўнутры краіны і навонкі.

Унутры — яны вызначаліся — з аднаго боку — дамагальнем беларускай грамадзкасці больш шанаваць праваў і патрэбы Беларусі савецкім цэнтральным урадам, а з другога — поўным ігнараваннем з боку Крамля ўсіх гэтых дамаганій. Дзяржаўна-палітычна Беларускай ССР далей заставалася «сувэрэнай і «незалежнай» толькі на паперы. Дзяржаўныя органы Беларускай ССР заставаюцца пазбавленымі ўсіх самастойнай дзяржаўнай улады, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выконваць на месцы загады дырэктыўы Маскоўскага цэнтра. У мінульым годзе навет тая не вельмі ўспіці нацыянальным рэспублікам у народна-гаспадарчых пытаннях, якія былі зроблены ў першыя гады

Сэрамі. Да Расеїцаў таксама прынялі маскоўскі агент у часі ў стараўся ўгаварыць амэрыканскіх Расеїцаў далучыцца да Савецкім Саюзам народы дамагаюцца зълківідзіванимі уладамі, і маюць толькі адно право — беззасыржна выкон

(Заканчэніне з 2-ой бач.)

дакладам выступіў першы сакратар ЦК кампартыі Беларусі Мазураў, 17-га кра-савіка адбылася распубліканская нарада іздзяйлічных работнікаў і даклад на ёй сакратар ЦК КП Беларусі Шауры, 7-га травеня — рэспубліканская нарада працаўнікоў культуры. Падобныя нарады быў праведзены ў абласных і ра-ённых цэнтрах, у мясцовых дамох культуры і клюбах. 21-га травеня ў газэце «Літаратура і мастацтва» быў надрукаваны артыкул міністра культуры БССР Кісялеві. Да нагонкі на маладых беларускіх пісьменнікай і мастакоў быў змабілізаваны й некаторыя пісьменнікі-парцыйцы старэйшага пакаленьня.

Аналіз гэтых выступленій паказвае, чаго так спалахалася парцыйнае кіраўніцтва.

Першы сакратар ЦК КПБ Мазураў, ужо ня першы раз, накінуўся на празайка Аляксея Кулакоўскага за гэтак зване «выкryўленне майлонку пасъляваненай беларускай вёскі».

На самай-жыя справе Кулакоўскі — адзін з нешматлікіх беларускіх пісьменнікай, які імкненца паказаць жыцьцё беларускай калгаснай вёскі памагчы-масці ў найбольш праўдзівым реалістичным выглядзе.

Маладая беларускага пісьменніка Івана Чыгрынава Мазураў крытыкаваў за творы чыстага гуманізму, «усёпра-чальнасць» у дачыненіі да тых людзей, якія савецкай ўлада асудзіла як гэ-так званы «ворага народу».

Але тэорыя чыстага гуманізму і ёсё-прачальнасці не павінна была-б быць такой небяспечнай для савецкіх лі-даўноўшчыні да тых людзей, якія савецкай ўлада асудзіла як гэ-так званы «ворага народу».

Беларускіх мастакоў Чамялёва, Міла-шчукага, Якавенку, Гроса, Савіцкага Мазураў напракаў у «адыходзе ад реа-лістичных пазыцыяў», у «адкрытым за-хапленіні фармалістичным пошукамі».

Беларускага літаратурнага крытыка Каваленку Мазураў абвінаваці ў тым, што ён быццам «выхвалыў слабыя бакі творчасці некаторай інтэлігэнцыі ста-рэйшага пакаленьня».

Фактычна-ж Каваленка выступіў за большы аўктыўнае адлюстраванье ў лі-таратуры савецкай рэчаіснасці на базе реалізму і гуманізму, без саэралістичнай лікруюкі.

Закрануўшы п'есу драматурга Васілеў- скага «Дзіўны дом», першы сакратар ЦК КП Беларусі Мазураў заяўіў: «Васілеў- скі выстраліў у свайго генэрала». Героем п'есы з'яўляецца генэрал у адстайцы, якога аўтар, на думку Мазурава, «выма-заў дэгэм». «На волі драматурга, — прыцігваў Мазураў, — дасталося як сыві-це генэрала, ад'юнтанам, ардынарам...»

Мазураў, відавочна, уважае, што ёсё савецкія генэралы, навет у адстайцы, можуть быць толькі прыстойнымі людзьмі.

У дыскусіі над дакладам Мазурава бы-лі зробленыя закіды цэламу шэрагу ма-ладых пісьменнікай і літаратурных крытыкаў: Стральцову, Мальдзісу, Юрэ-вічу, Быкову, Адамовічу, Каню, Яськеві-чу, Герцовічу, Дзюбайлу, Науроцкаму, Каараткевічу, Шклярэўскому і іншым.

Незайдросная роля выпала некаторым старэйшым пісьменнікам і людзям разумовай працы, якіх прымусілі выступ-

1963 год на Беларусі

шыць у прэсе супраць «маладых» яшчэ

да пачатку афіцыйнай кампаніі ў рэспубліцы. Прывадзены некаторыя з гэтых выступленій, бо яны добра паказваюць настроі сярод беларускай моладзі.

Тарас Хадкевіч — старэйшы пісьмен-нік — пісаў у газэце «Звязда» з 14 сака-віка:

«Не сакрэт, што ў сучаснай беларускай літаратуре, асабліва ў працах некаторых маладых крытыкаў апошнім часам з'явілася заўважная тэнденцыя супраць-стайлізізація — старэйшаму пакалению літаратараў. Выявіліся таксама адыход ад літаратурных традыцый і спрабы наватарства, а таксама захапленыне «мо-дамі» і «інавінкамі», якія прыходзяць да нас з заходніх літаратауров».

Старэйшы піашт Бялявіч абураўся ў газэце «Звязда» з 17-га сакавіка:

«Некаторыя маладыя паэты і крытыкі ў сваіх задзірыстых і блытнаных зацем-ках чамусьці: бурчак, фыргкаюць, абу-раюцца: ох, гэта ўжо абрываўся; ох, гэ-та ўжо застэрала».

Проблема бацькоў і дзяцей асабліва яскрава выявілася ў беларускай пасъля-сталинскай драматургіі. Кандыдат мас-тадзвінных навуков Ніфёд пісаў у тэй-же «Звяздзе»:

.. что ён быццам не разумее «так звана-на, «сучаснага» стылю, прыгодная як для савецкага, так і для буржуазнага мастацтва...» «Праўду кажучы, — пісаў Ніфёд, — я не разумею інтарэсаў многіх з гэтых нэўрастэнікай, хлюпікай, нікуючымі крытыкай. А між тым, па-водле думкі некаторых драматургаў і рэжысёраў, — пісаў далей Ніфёд, — яны павінны паказаць сутнасць, дух нашай моладзі, новага пакаленія... яны бязвежнікі ганьбяць усё на сівеце, асаб-лівія нідаўнае мінулае (маецца на ўвазе эпоху стаднізму)... хочуць жыць «сва-бодна», незалежна, як так, як жылі на-шы бацькі...»

Так, беларуская моладзь хоча жыць і тварыць свабодна і незалежна, і на гэ-та яна мае права. Галаслоўныя заявы партыйных кіраўнікоў і іхніх паддыва-лаў аб адсутнасці ў Савецкім Саюзе праблемы бацькоў і дзяцей нічога не па-могуць. Гэтая праблема існуе і існавала ўсе часы і між усімі народамі. Новае пакаленіе заўсёды нечым розніца ад папярэдняга — інакші людзтва ня зна-ла-б ніякага прафтэзу. Будучынік, як ведама, заўсёды належала й будзе належна-цца маладому пакаленьню.

Мы адзначылі змаганье беларускай моладзі, ейнай інтэлектуальнай эліты за права свабодна разъвіваць сваю індыві-дуальнасць. Аднак разъвіваць я можна толькі на базе пэўных культурных традыцый. З задаваленнем мусім адзначыць, што ў мінульым годзе гэта добра разумела ўсі наша грамадзкасць. Ня глядзячы на ўзмошненіе ідэялічных і адміністрацыйных ціск партыйнага кіраўніцтва ў кірунку дэнационалізаціі й ру-сыфікацыі нашага народу, беларускай грамадзкасці выкыдзістоўала ўсе на-гody, каб бараніць і разъвіваць сваю на-цыянальную культуру. Змаганье за на-цыянальную мову і нацыянальны змест пракацівіла праз усі дзяялінкі культур-нага жыцьця: школніцтва, выдаўцтвы, бібліятэкі, рэпертуары тэатраў і маства-

ці, адзначылі змаганье беларускай моладзі, ейнай інтэлектуальнай эліты за права свабодна разъвіваць сваю індыві-дуальнасць. Аднак разъвіваць я можна толькі на базе пэўных культурных традыцый. З задаваленнем мусім адзначыць, што ў мінульым годзе гэта добра разумела ўсі наша грамадзкасць. Ня глядзячы на ўзмошненіе ідэялічных і адміністрацыйных ціск партыйнага кіраўніцтва ў кірунку дэнационалізаціі й ру-сыфікацыі нашага народу, беларускай грамадзкасці выкыдзістоўала ўсе на-гody, каб бараніць і разъвіваць сваю на-цыянальную культуру. Змаганье за на-цыянальную мову і нацыянальны змест пракацівіла праз усі дзяялінкі культур-нага жыцьця: школніцтва, выдаўцтвы, бібліятэкі, рэпертуары тэатраў і маства-

ціх калектываў, праграмы радыя і тэле-бачанья, народную абрааднасць, архи-тэктуру. Цяжка пералічыць усе выступ-ленін ў абарону духовых спадчын на-шага народа, але іхнай колькасцю съветнікі ўсім, што злачыннае дэнациона-лізація, паказаць.

Беларуссія быў апублікаваны но-вы дэкрэт. Паводле яго, усе ўласнікі прыватнай жывёлы, якія маюць у сваім распрацоўкі больш за адну карову, больш за адну сівінню і больш за трывавечкі абы казы аблкладаюць адмыслово-падаткам у памеры 150 рублёў за карову, 55 рублёў за сівінню і 15 руб-лёр за трывавечку або казу.

У пастанове далей гаворыцца, што пад-дактак на ўласнікі жывёлы, якія на-віконаюць міжнародную грамадзкую ка-рысніцай працы, будзе два разы большы за вишэй пададзенны сумы.

Для пададзення адзначыць, што на-прыклад пададтак на другую сівінню (55 рублёў) раўненча цяпер прыблізна мес-ччнаму заробку савецкага работніка або служачага. Калгасы з сваіх праца-містэвістамі наладжвалі падобны мера-прыемства ў сваіх заходніх суседзіз. Гэтыя афіцыйнай мерапрыемстваў заду-маны відавочна як пеўная рэкамэнда-цыя за ту духовую ізяляць, якую наш народ мусіцца цярпець за зялезнай заслонай.

ЭКАНОМІКА

Як мы ёжо злачынны напачатку, міну-лы год не пачешуць Беларусу матары-яльным палёткам. Надаўшо, хранічны крый-кінікі сельскай гаспадаркі, спрычыне-ны прымусовай калектыўізацыі і паг-лублены бесперыядычнай адміністрацыйнай рэарганізацыі, у мінульым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Машэрэй. Пры гэтым годзе, у сувязі з засухай, дасцянуў сваі-го найвышэйшага пункту. Перад хлеб-нымі магазынамі зноў сталі даўжэйшы.

Каб пакрыць нястачу хлеба ў іншых раёнах СССР, дэяржава старалася съяг-ніць з калгасаў і саўтасаў Беларусі тры-мільёны пуду збожжа больш, які пра-дабачаваўся плянам. Аб гэтым гаворы-ца пра маскоўскае радыё другі сакратар ЦК КП Беларусі Маш

Працэс самавызначэння нацыяў

На тэрыторыі Арганізацыі Задзіночных Нацыяў у Нью-Ёрку, перад будынкам гэтай міжнароднай арганізацыі, узвішаюча ста адзінца да дзяржаўных съцягў краінаў, якія зьяўляюцца ейнімі сбрамі. Хутка, з прынцыпам у ейні склад Занзібару і Кеніі, якія сталіся незалежнымі ў канцы 1963-га году, іх будзе 113.

Сыцягі новых дзяржаваў перад будынкам Задзіночных Нацыяў у Нью-Ёрку — гэта жывая гісторыя працэсу дэкалянізацыі і ажыццяўленія ідэі самавызначэння. Гэтая ідэя, як палітычны прынцып, узвініла на аснове нацыянальных і демакратычных мэтав амэрыканскай вайны за незалежнасць і Вялікай Французскай Рэвалюцыі. Прынцып самавызначэння выражае права нацыяў ствараць урады паводле ўласных жаданняў.

«Права на самавызначэнне, — як пісаў амэрыканскі прэзыдэнт Вудро Вілсон у лютым 1918-га году у сваім пасланні да Кантрэсу, — азначае на толькі голую фразу. Яно зьяўляецца тым катэгорычным прынцыпам, інварація які змогучы на будучыні дзяржаўныя дзеячы толькі на свой уласны страх і рызыку».

У першыд Другой сусветнай вайны новы штуршок да ажыццяўленія ідэі самавызначэння ў практицы міжнароднай палітыкі дала ангельска-амэрыканская дэкларацыя, ведамая пад назовам «Атлантычнай Хартыі». У трэцім пункце гэтай Хартыі заўвялялася, што Злучаныя Штаты Амэрыкі й Вялікабрытанія «шануюць права ўсіх народоў выбіраць сабе форму кіраўніцтва, пры якім яны хочуць жыць; яны імкнуць да аднаўлення суверэнітэту правоў тых народоў, якія былі пазбяўленыя гэтага шляхам тэрору». Да гэтай дэкларацыі далучыўся Савецкі Саюз на міжнароднай канфэрэнцыі ў Лёндане.

Прынцып ажыццяўленіяў у Хартыі Задзіночных Нацыяў прынцыпіаў у тэорыі — прыспешыла прызнанне незалежнасці каланіяльных краін і зьяўленіе новых незалежных дзяржаваў. За першыд ад 1945-га да пачатку 1960-га году адна з адніх сталіся незалежныя Філіпіны, Індія, Пакістан, Інданезія, Бірма, Цэйлён, Малая, Карэя, Сырыя, Лібан, Іран, Ізраэль, Ляос. За гэтыд першыд часу сталіся незалежныя Камбоджа, Ветнам, Лібія, Марока, Туніс, Судан, Гана і Гвінэя.

У 1960-ым годзе, калі самавызначэнне народу Азіі ў асноўным было закончанае, Афрыка стала цэнтрам ажыццяўленія на практицы прынцыпу самавызначэння народу. Нездарма 1960-ы год завянуў годам афрыканскай незалежнасці. У гэтым годзе на мале Афрыкі зявіліся новыя незалежныя дзяржавы Того, Сомалі, Федэральны Конга, Нігерія, Маўрытанская Ісламская Рэспубліка.

У гэтым-же годзе незалежнымі сталіся і 12 быльх каленіяў Францыі, якія ўвайшлі ў склад Французскай Супольнасці. Гэта — Сенегаль, Малі, Нігер, Чад, Мальтаская Рэспубліка на аблоку Мадагаскар і іншыя.

Такім чынам, толькі у 1960-ым годзе ў Афрыцы ўзьнікла 17 новых незалежных дзяржаваў. Іхнае ўзьнікненне зъяўляєца яскравым сусветнінем таго, як нарастаюць у съвеце тэмпы ажыццяўленія на практицы прынцыпу самавызначэння народу.

У значнай ступені спрыгнілася да прыспешання дэкалянізацыі на аснове прынцыпу самавызначэння й Дэкларацыя Генэральнай Асамблеі Арганізацыі Задзіночных Нацыяў аб прызнанні незалежнасці каланіяльных краін і народам, прынятая Асамблеяй 14-га сенквіні 1960-га году.

У гэтай дэкларацыі гаворыцца аб тым, што «усе народы маюць права на самавызначэнне» і што «у выніку гэтага права яны вольна вызначаюць свой палітычны статус і ажыццяўляюць сваё эканамічнае, сацыяльнае і культурнае развіціе».

1961-ы год быў годам далейшага разьвіція практикі нарынкаў нарынкаў нарынку самавызначэння народу. У Афрыцы, у сям'і незалежных афрыканскіх народоў увайшлі былыя брытанскія каленія Сера Леона і Танганіка. Больш за 12 мільёнаў жыхароў гэтых краін сталіся грамадзянамі новых незалежных дзяржаваў Афрыкі. Таксама брытанскія дэкларацыі нарынкаў нарынкаў нарынку афрыканскіх каленіяў, якія зъяўляюцца ў съвеце тэмпы ажыццяўленія на практицы прынцыпу самавызначэння народу.

У 1961-ым годзе на верасенскай сесіі Генэральнай Асамблеі Задзіночных Нацыяў выступіў з прамовай амэрыканскі прэзыдэнт-наўшчын Кенэды. Значную частку гэтай прамовы ён прысьвяціў пытанню каланізму. Ён прыгадаў аб тым, што ад часу Другой сусветнай вайны амаль адзін мільярд людзей, якія жылі ў каленіях, сталіся грамадзянамі саракаў дзяўю ў свабодных і незалежных маладых дзяржаваў. «Дайце, — сказаў Кенэды, — асудзім каланізм усюды і ўжывем прынцыпі ў свабоднага выбару на прынцыпу ў свабоднага племінства».

«Справа ў тым, — тлумачыць ён, — што для бальшыні актораў беларускіх тэатраў беларуская мова зъяўляецца толькі рабочай мовай і толькі непасродна на сцене. Па-за сценай, за кулісамі і

1962-ім годзе на толькі ішоў далей, але ў падзея, яна так ужо важная на першы погляд, але значная як паказынік наважанасці заходня-французскіх краін. Пакончыцца з каланізмам. У Тунісе апошнія французскія вайсковыя аддзелы быў эвакуаваны з тэрыторыі венесуэлскіх базы ў Біэрце.

У Афрыцы да пачатку новага году апрача Паўночнай Радэзіі, Паўднёйнай Радэзіі, Ніясаленду далей яшчэ заставаліся брытанскія каленія Гамбія на ўсходнім узбярэжжы Афрыкі з насельніцтвам, якія трохсот тысяч чалавек і групі былі будзінным зъявічам. Яшчэ навет у першыя гады савецкай улады час-ад-часу адбываўся большімі свабоднымі дэманстрацыямі на якіх кіраўнікі краінавай афрыканскай савецкай улады.

Выступаючы ў лістападзе 1962-га году на Генэральнай Асамблеі АЗН сталы прадстаўнік Задзіночнай Карабеўства — сэр Патрык Даун — паведаміў аб бесперыннай працэсіі, якія праводзіліся ангельскім урадам для падрыхтоўкі брытанскіх каленіяў і дэкларацыі да са-маікрайніцтва ўзбярэжжы Афрыкі.

Генэральная Асамблея Задзіночных Нацыяў прыняла ў лістападзе 1963-га году важную рэзолюцыю, у якой Паўднёна-Афрыканскай Вуній пропануеца даць незалежнасць для паўднёвай каленія Афрыкі, быўшай падмандатнай тэрыторыі Liger Нацыяў, кіраўніцтва якой было перададзенае Паўднёвай Афрыканскай Вуні.

Будзем спадзявацца, што новы 1964 і наступныя гады стануцца пэрыядам ліквідацыі апошніх — камуністычнай імпрызы; што перад будынкам Задзіночных Нацыяў месца съцягу БССР — гэтага сымбія каланіяльнага прыгнечання нашага народу — займе нацыянальны съцяг вольнай і незалежнай Беларусі.

(Паводле матарыялаў Рады «Свабода»)

У 1963-ым годзе адбылася яшчэ адна

Зіма на Беларусі

Д. Чайкоўскі

Дэсталінізацыя зынізу

Каб выказаць сваё незадаваленне ў стойка работнікаў Іванава-Вазьнесенскага пратэст з прычыны таямнічай съмерці. Потым пачаўся быў цэлы шэраг дэманстрацыяў і забастовак у канцэнтрацыйных лягерох, з якіх найбольші венесуэльскія зынізмы — у Нарыльску й Варкуце.

Ня спыніліся стыхійныя забастоўкі і дэманстрацыі ў Савецкім Саюзе і пасыльныя съмерці Сталіна. Аб іх нішмат веда-ма, таму што ўсе гэтыя падзеі савецкая

ўлада намагаецца захаваць у таямніцы. Аднак, цэлы съвет даведаўся, напрыклад, аб камсамольскай дэманстрацыі ў Ташкенте на Казахстане, у часе якое прыйшло да сутычак паміж моладзяй і адзінкамі КГБ.

Згодна з паведамленнямі заходнія прысы, і ў 1963-ым годзе па Савецкім Саюзе шырокай хвалі працакіўшы шэраг дэманстрацыяў і забастовак. У савецкіх веніках, напрыклад, прыйшло да крывавых забаронін на Крымі Розе, заўгандылі, што недахон хлеба — гэта пераходнае зъявічча, шмат работнікаў вымагалі грашовата дадатку да заработка.

Забарону вольных, неарганізаваных і ніякіх прыправаных партыйных дэманстрацыяў і мітынгаў і мае толькі савецкі рэжым. Кажднае важнейшай кампаніяй ці пачынай партыі супрадаваючыя масавымі дэманстрацыямі. Усе яны ўваходзілі ў катэгорыю гэтак званых пазытыўных дэманстрацыяў, і маюць за мату выклікі, узятыя на падставе еднасці партыі з народам. Нізкія бывалі ў Савецкім Саюзе ў дэманстрацыі прапастэту, напрыклад, перад замежнымі пасольствамі. Але гэтыя дэманстрацыі «супраць» таксама зъявічайна іншыя.

Забарону вольных, неарганізаваных і ніякіх прыправаных партыйных дэманстрацыяў і сходу, стаўліскі ідэяльны нават тэарэтичны азбрунтаў. Каротка гэта выглядае так: Савецкая улада — гэта ўлада працоўных, яна адзінай можа выступаць ад імя працоўных, а таксама ад іхнага імя наладжваць дэманстрацыі і мітынгі. Гэта саме датычыць і забастоўкі.

Аднак, гэта мадэрнае апраўданне дэйстуе ўсе часамі адбыліся ў Савецкім Саюзе разыўбіваючы мітингі, якія забастоўкі пачынілі, што недахон хлеба — гэта пераходнае зъявічча, шмат работнікаў вымагалі грашовата дадатку да заработка.

M. C.

Народ дамагаеца апрадзіць свае съявы й абраады

Пісаць аб сучасных савецкіх традыцыях — гэта значыць прыгадваць сънег на экватары. Прасіць кожучы, савецкі традыцыя, зъяваць і абрааду няма. Хіба можна назваць традыцыйнымі апрадзівымі першамайскай і кастрывіцкіх традыцыяў, зъяваць і абрааду няма. Калі можна назваць традыцыйнымі апрадзівымі першамайскай і кастрывіцкіх традыцыяў, зъяваць і абрааду няма. міністрыямі чырвоных съцягу і ленінскіх партротаў? Палітычныя прамоўы з трыбунаў, маршыраваныя з музыкаю і песьніма па вуліцах — усё гэта афіцыйнае, вонкавае, хвалішывае, без народнай души.

Навет наўгаднёне съявы з упрыгожанай ялінай не дае тae ўрачыстасці, якую Беларусы мелі калісці на Калядах. Няма калядоўшчыкаў з батлейкай, не съплюваюць пад вонкнамі, ня водзяць казу.

Камуністы-бязбожнікі началі шырокі наступ на ролігію, і ў змаганні зъёмона спрыгніліся да вынішчэння народных абраадаў. Зынікі з афіцыйнага ўжытку такія тысячатагодовыя традыцыі, як Каляды, Шчадрэц, Дзяды, Вялікдзень, Радаўніца, Зялёнае съявы, Купальле, апрадзіўшы апрадзівымі першамайскай і кастрывіцкіх традыцыяў, зъяваць і абрааду няма. Аднак, узамен старога нічога новага не стварылі. У народзе пачалася духоўная пустэчка. Народ адчуў, што яго абкрадаюць. Беларуская інтэлігенцыя выступіла ў абарону народных абраадаў. У 1958 годзе ў газэце «Літаратура і Мастацтва» быў зъмешчаны артыкул пад загалоўком «Народнае съявы Купальле». У ім падрабізна падавалася, як узынілі апрадзіўшы апрадзівымі першамайскай і кастрывіцкіх традыцыяў, якія зъявились на Беларусі.

Антырэлігійнай пропагандай, пагрозімі і гвалтамі бальшавікові доўгі час выкараняли на вуліцах, і зъявиўшыся на пэрыфэрыі, якія выклікаюць падрыхтоўку з боку апрадзівів. Буржуазную ідэяльтэру яны бацькі і ў тым, што маладая выхадзіла

з дэяльнасцю вывучэння сцэнічнай мовы. Аб гэтым неаднечыні пісалі ў газэце «Літаратура і Мастацтва». І доўгі час нікага водку. Толькі ніядна зарэзала газета Zvezda. Але як? Замест таго, які выказаўся ў гэтым пытанні ў «Літаратуры і Мастацтве», Zvezda уедліва, кипіла на яго, высымаеў ягоны артыкул, называючы карысныя пранановы «навукова-мастакцкім звонам».

А што благо, напрыклад, у ягонай прананове пазнамінаца з «Дыялектычным атласам беларускай мовы»? Чаму апрадзіўшы вывучэнца дыялекту, гаворкі розных куткоў Беларусі? Ніяжо мусіць карыстацца на сцене не народнай, а газэтнай мовай, мовай партыйнай органу «Zvezda»?

Так, на Беларусі больш за тысячу населеных пунктав з асаблівасцімі гаворак. Аднак гэта не павінна палохачыць, якія любяць мову, любяць свою народ. Вывучэнца мову павінны ня толькі пісьменнікі, моваведы, настаўнікі. Беларускія акторы таксама павінны уважаць за свой съявы абавязак — уда-каналіваць мову на сцене, якую зъяўляецца спектрам народнае мовы.

R. K.

З беларускага жыцця

У Ангельшчыне

ДАКЛАД АБ БЕЛАРУСІ
У СТЫВАНАДЖ

Старајштыні горад Стыванадж, пачаткі якога сяяюць аж да рымскіх часоў, зьяўляеца сяняня вялікім прымысловым цэнтрам. Сярод ягонага амаль 100—тысячнага насельніцтва ёсьць шмат чужынцаў, у тым ліку і Беларусаў. Тут працуе вельмі паспяхова Міжнародны Клюб. Ёй месцыца ў маскоўским «калеџы», дырктар якога зьяўляеца ягоным старшыней.

Восі у гэтым клюбе у пятніцу 1-га лістапада а. А. Надсон меў даклад аб Беларусі. Было прысутных калі сотні людзей розных нацыянальнасцяў. Бальшыня гэта былі Ангельцы, але былі таксама вялікая група наемнікаў студэнтаў, якія прыехалі у тым часе у Стыванадж на двухднёвую гасцініцу.

Даклад выклікаў вялікае зацікаўленне сараднічоў, шмат з якіх першы раз пачулі аб Беларусі.

Шмат працы ў падрыхтоўцы да дакладу ўложыў сп. Я. Пекарскі, беларускі жыхар Стыванадж і сябра Міжнароднага Клюбу. З матар'ялу пазыцыйных у Мар'ян Гаўз, ён наладзіў выставку беларускіх выдаўніцтваў, мастацкіх твораў і краявідаў з Беларусі. На асаблівую ўвагу заслугоўвала сэкцыя літаратуры аб Беларусі, і ў іншых мовах. Сен. сп. Пекарскі з сънам быў прысутны на дакладзе, апрануты на беларускай нацыянальной строі. Мясцовая прэса змясціла весткі аб дакладзе.

УГОДКІ СЛУЦКАГА ПАУСТАНІЯ У БРАДФАРДЗЕ

Беларусы ўBradfordзе абыходзілі 43-ці ўгодкі Слуцкага Паўстанія ў нядзелю 24-га лістапада. Пасьля съв. Літургіі, адпраўленай а. А. Надсонам і прынагоднага казаніні, уся беларуская калёня сабралася на Беларускім Доме на ўрачыстую акадэмію. Адчыніў акадэмію старшыня мясцовага аддзела ЗБВВ, сп. Я. Карабас. Сп. С. Мак прачытаў зъяўствыны даклад, у якім паказаў як на працягу пісторыі любоў да Бальшавіцкага народу, ахвяры для добра свайго народу.

Святкаванне закончылася скромным выступленнем вучняў мясцовай беларускай суботнічай школы і адспытаннем песні «Спі пад курганам герояў». Усе прысутныя зляжылі ахвяру на Лістападавы Дар БНР,

СВЯТКАВАНЬНЕ УГОДКАЎ СЛУЦКАГА ПАУСТАНІЯ У ЛЁНДАНЕ

Святкаванне Угодкаў Слуцкага Паўстанія ў Лёндане ладзілася ў гэтым годзе ў суботу 30-га лістапада супольнымі сіламі ЗБВВ і ХАБР. Урачыстасць адбылася ў Беларускім Доме. Старшыня ЗБВВ, сп. Ул. Бутрымовіч, як гаспадар Дому, адчыніў урачыстасць і прывітаў усіх прысутных. Даклад на тэму дні прачытаў сп. А. Зданковіч.

Лёнданскія Беларусы ў гэтым годзе ладзілі святкаванье ў больш скромнай форме, чым звычайна, аблежаваўшыся толькі да свай беларускай грамады і не запрашаючы чужынцаў. Тым на меншіх святкаваннях было вельмі ўдалым. Перадусім трэба адзначыць вялікую колькасць прысутных Беларусаў, а пасьля — цёплыя, сібровыя духі, які панаўваў на працягу ўсяго вечару. Магчыма свойская атмасфера Беларускага Дому спрычынілася да гэтага. У кожным выпадку было-б пажаданым, каб і ў будучыні святкаванні ладзіліся ў падобным духу.

Асаблівая падзяка належыцца адміністратору Беларускага Дому, сп. Т. Скаўцю, які разам з жонкай падрыхтаваў вельмі смачны пачастунак.

ЯЛІНКА ў ШКОЛЕ СЪВ. КІРЫЛЫ У ЛЁНДАНЕ

Вучні школы съв. Кірлы ладзілі сваю традыцыйную ялінку ў гэтым годзе ў нядзелю 15-га сінеганія. Як і ў мінулым годзе, галоўнымі госьцімі былі беларускія дзеткі з Лёндану і ваколіцаў, хоць не бракавала і дарослых. Сярод гэтих апошніх можна было бачыць старшыню ЗБВВ сп. Ул. Бутрымовіч, а таксама іншых сібровыя Галоўнай Управы, бацькоў самых вучняў і шматлікіх добрачынцаў і прыкладу школы. Некаторыя з іх прыехалі з такіх далёкіх месцаў, як Кованты.

Задзілі школы была напоўнена задоўгана пачатку вечару. Тоўстая заслона зас্তрываў ад цікавых позіркаў сцэну, але затое ўсе малі падзіўляць ялінку, упрыгожаную амаль вылучна цацкамі, зробленымі самімі вучнямі. І чаго там ня было: домікі, замкі, звяяры, паяцы... Ёў навет Дзед Мароз, які ехаў на санках з падаркамі. У мальшы гасці ўжо разбягталіся ад усіх гэтых дзівавін.

Але раптам запанавала цікавіна на сцэне. Наперад сцэны вышли два хлопчыкі. Адзін з іх трывалі ў руках дудку, а другі — бубен. Бум... бум... бум... — праўмые бубені з дудкі паліліся гукі ка-

лядкі «Саўка ды Грышка ладзілі дуду». Толькі пасыпелі малыя дудары скончылі сваю музыку, як адчыніцеца заслона й зачарованыя гледачы бачаць группу пастушкоў, якія сядзяць пры вогнішчы ў ночі пад сінім небам, засыпаным залатымі зоркамі. Так пачалася «Батлейка». Змеест яе вельмі прости: до пастушкоў, якія сядзяць пры вогнішчы, ён пададаў шмат чужынцаў, у тым ліку і Беларусаў. Тут працуе вельмі паспяхова Міжнародны Клюб. Ёй месцыца ў маскоўским «калеџы», дырктар якога зьяўляеца ягоным старшыней.

Пойдзем, пойдзем у стаенку,
Будзем бачыць там паненку,
Што Хрыста нам нарадзіла
І на сенцы палажыла.

Толькі адзін пастушок ніяк ня можа сабрацца і забывацца то торбу, то палку, і павінен вяртацца па іх, задыхаючыся назад.

Два разы маладыя артыстыя павінны былі выходзіць на сцену й дзякаваць гледачам, якія бурнімі вослескамі выказвалі сваё прызнанні. Волгескі юнчэ ўзмоўніліся, калі госьці даведаліся, што аўтарам Батлейкі ёсьць Пав. а. Язэп Германовіч, які знаходзіўся тут сарад іх.

Пасьля батлейкі, хор із звязаюцца заспяваў 10 беларускіх калядак: «Неба і зямля», «Саўка ды Грышка», «Новая радасць свету сяяўла», «Нарадзіўся», «А ў съвеце нам», «Дзіўная павіна», «Свяціці зорачкі», «Ой на моры», «Я хадзіла ў мысылях» і «Новая радасць свету». У прамежку між калядкамі вучні гаварылі верши.

Наканец прыбыў Дзед Мароз. Тут амаль-што ня здарылася няшчасце. Змарыўшыся з дарогі, Дзед прынесе адчыніць і засні. Ненікі хлопчыкі, праходзячы міма, убачыў, што Дзед спіць, скнапіў за мех і патягнуў... Але ўсе скончыліся добра: злачынца быў злойлены, а ў мяху знайшліся шмат прыгожых падарункаў для ўсіх дзетак.

На заканчэнні было скромнае прынцыпце для ўсіх гасціц.

Ялінка ўдалася вельмі добра. Асабліва падзяка тут належыцца а. Язэпу Германовічу, аўтару Батлейкі і кіраўніку хору, сп. Г. П., які ўложыў шмат працы

у падрыхтоўку падядак. Ну і, зразумела, усім вучням школы съв. Кірлы, якія не шкадавалі ні часу, ні высілку, каб так прыгожа падрыхтаваць вечар.

ДАСТОЙНЫЯ ГОСЦІ У ШКОЛЕ СЪВ. КІРЛЫ

Два дні пасля ялінкі ў Школе съв. Кірлы, у Лёндане нечакана прыхадзіў Дастьойны Уладзімір Часлаў Сіповіч. Гэтая вестка так уздадавала вучняў, што яны пастанавілі запрасіць Уладзіміру да сібе ў пастушкы ў ягоны гонар усю пастаўную. Уладзімір з радасцю прынёс з пасынкамі пасынкі, у пятніцу 20-га сінеганія прышоў, але ня сам, а з сакратаром Апостальскай Элемециі Уладзіміром Міхеілавічам. Імі нарадзіўся ў Лёндане, даст. Монс. В. Торпільяні.

Ад імі вучняў прывітаў дастойных гасці Ф. Сенькоўскі, прэфэкт школы. Свою кароткую прамову ён закончыў так: «Сынкі ўвесе съветъ рыхтуеща да сяяць Каляд. Беларускі народ, нахал, ня мае магчымасці разам з іншымі народамі славіць свабодна Нованараджанага Збавіцеля. Хай-же ён прыме прынамсі хвалу з вусна горсткі беларускіх дзяцей на чужынне».

Пасьля заканчэння, абодва дастойнікі, бачна ўзрушаныя, шчыры дзяяўвали вучням за так прыгожы вечар. Не абышлося й без падарункаў, якія атрымалі вучаны ад Монс. Торпільяні.

Гэты вечар надобў астанецца ў памяці вучняў Школы съв. Кірлы.

У МЮНХЕНЕ

Угодкі Слуцкага Паўстанія беларуская мюнхэнская калёня адзначыла ў гэтым годзе ў суботу 14 сінеганія. Урачыстасці паспрыяла прысутніцтва да сяяць Каляд. Беларускі народ, нахал, якія атрымалі ўсе іншыя народы ўніверсітэтаў і лінгвістичных інстытутаў. Так маскоўскія вучняўскія гаспадары, паняўлішы Беларускі народ, адбараўшы ад яго ўсё: багацьце, свабоду, веру, зямлю, цяпэр узньялі нож на сцяну народу, каб зынгнічыць яго мову, яго гісторыю, яго культуру, яго духовую незалежнасць.

Супраць усіх гэтых маскоўскіх злачынстваў над Беларускім народам мы вольныя сыны і дочкі Беларускага народу на толькі станоўку пратэстуем, але клічам усіх вольнае чалавечтва да абароны Беларускага народу, ягоных прав на свабоду, незалежнасць, на сваю тэрыторыю, на ўтрыманыне ўзьвіцьшы.

У ВЫДАВЕЦТВЕ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» АБО У НАШЫХ ПРАДСТАЎНІКОУ

заўсёды можна набыць наступныя кнігі:

Янка Купала. СПАДЧЫНА. Выбар паяздей з крытычным артыкуулам Ст. Станкевіча. Бач. 564. Цана 7, 9 або 11 ам. дал. (залежна ад вокладкі й паперы).

Янка Купала. ТУТЭЙШЫЯ. Песа з крытычным артыкуулам Р. Склюта. 83 бач. Цана 1 ам. дал.

Янка Купала. РАСЬКІДАНАЕ ГНЯЗДО. Драма з крытычным артыкуулам Р. Склюта. 58+XV бач. Цана 1 ам. дал.

Якуб Колас. НОВАЯ ЗЯМЛЯ. Пасэма з крытычным артыкуулам Р. Склюта. XXXII+246 бач. Цана 3 ам. дал.

Якуб Колас. СЫМОН МУЗЫКА. Пасэма з крытычным артыкуулам Р. Склюта. 274 бач. Цана 3 ам. дал.

Максім Багдановіч. ВІНОК. Збор твораў з крытычным артыкуулам Ст. Станкевіча й Ант. Адамовіча. 274 бач. Цана 3 або 4 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

Алесь Гарун. МАТЧЫН ДАР. Збор твораў з крытычным артыкуулам Ант. Адамовіча й А. Барычукага. 268 бач. Цана 3 ам. дал.

Андрэй Мрый. ЗАПІСКІ САМСОНА САМАСУЯ. Сатырычнае аповесць з крытычным артыкуулам Р. Склюта. 88 бач. Цана 1 ам. дал.

Лукаш Калюга. НЯДОЛЯ ЗАБЛОЦКІХ. Аповесць з крытычным артыкуулам Р. Склюта. 127 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Власт (Вацлаў Ластоўскі). ТВОРЫ. Апавяданні. 112 бач. Цана 1 ам. дал.

Юрка Віцьбіч. ПЛЫВЕ З-ПАД СЬВЯТОЙ ГАРЫ НЕМАН. Мастацкі нарыс. 94 бач. Цана 1 ам. дал.

Аляксей Кулакоўскі. ДАБРАСЕЛЬЦЫ. Аповесць з крытычным артыкуулам Ст. Станкевіча. 110 бач. Цана 1 ам. дал.

БЕЛАРУСКІ КАЗКІ. Зборнік народных казак і літаратурных твораў з казачнымі матывамі. 215 бач. Цана 3 або 4 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

ЛІ ЧУЖКІ БЕРАГОУ. Альманах твораў беларускіх эмігранцікіх паэтав і пісьменнікаў. 238 бач. Цана 3 ам. дал.

Рыгор Крушинка. ВЫБРАННЫЕ ТВОРЫ. Цана 2 ам. дал.

СВ. памяці Саркіс Тарасян

кратычныя свабоды, Тарасян зь іншымі прыдстаўнікамі армянскай інтэлігэнцыі і палітычнымі дзеячамі апынуўся на эміграцыі.

У 1928-м годзе ён скончыў юрыдычны факультэт праскага ўніверсітэту, карыстаючыся стыпэндыйнай чехаславацкага ўраду. Пераехаўшы ў Парыж, ён разгарнуў шырокую грамадzkую дзеяльнасць спадаром армянскай эміграцыі і супрацоўнічай на некалькіх армянскіх